

voegdheidsverdeling tussen de Gemeenschappen en de Federale staat op. Ook de arresten van het Hof van Cassatie over de directe werking van het Verdrag worden opgenomen en redactioneel toegelicht. Een selectie van de relevante rechtspraak per tak of sector maakt verder van dit deel een gerubriceerde en toegankelijke publicatie van de Belgische rechtspraak over de toepassing van de kinderrechten.

In Deel 4 worden op een geordende manier verwijzingen naar actoren, vindplaatsen en literatuur als nuttige informatie opgenomen. De *Kinderrechtengids* kan hierdoor, voor wie de uit de diverse disciplines en sectoren afkomstige informatie wil opzoeken, voortaan ook als bronnenboek over kinderrechten worden geconsulteerd. Aangezien eenvoudige en gemakkelijk toegankelijke informatie over kinderrechten op het internet nog eerder beperkt is, neemt de gids toch al enkele van de beste sites ten informatieve titel op. Wellicht wordt dit in de nabije toekomst verder uitgewerkt.

Deze publicatie kan iedereen aanspreken die op verschillende terreinen met kinderen te maken heeft en ontsluit het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind voor praktijkjuristen, schoolhoofden, hulpverleners... Dankzij deze gids behoort Vlaanderen op wereldvlak wellicht tot een van de koplopers voor wat het verstrekken van informatie over de diverse aspecten van de kinderrechten betreft.

J. BOSMANS

M. HEYLEN, *Kinderen & Scheiding, gids voor scheidende ouders en hun kinderen*, Uitg. Globe, 1997, Roularta Books.

Zoals de ondertitel het aangeeft zal, wie op een of andere manier beroepshalve met de materie geconfronteerd wordt, minder baat hebben bij de lectuur van dit 176 bladzijden tellend boek. Wat beschreven staat weet men al, of men zou het althans moeten weten.

De auteur gaat uit van het geloof in enerzijds de kracht van de partnerrelatie (soms is de, in praktische voorbeelden beschreven empathie van scheidende partners voor elkaar zo groot, dat men erbij zou vergeten dat ze redenen hadden om uit elkaar te gaan) en anderzijds de bijzondere kracht van kinderen.

De opbouw van het boek weerspiegelt de drie leefwerelden waarbinnen de scheiding zich afspeelt. In een eerste gedeelte staat de auteur stil bij de persoonlijke beleving van de scheiding, gezien door de ogen van het kind. In een tweede deel beschrijft ze het chaotisch gezinsgebeuren tijdens de scheiding als het samenspel van alle gezinsleden. In het derde gedeelte geeft ze weg-

wijzers, die scheidende paren en hun kinderen kunnen gebruiken om écht te scheiden, waarbij ook juridische informatie wordt gegeven, hulpverlening (met klemtoon op bemiddeling) wordt voorgesteld en aangeraden literatuur en films als hulpmiddel worden aangebracht. In een vierde deel zet ze tenslotte de praktische vindplaatsen van die wegwijzers op een rijtje.

Een vlot te lezen boek en best nuttig voor wie, in de situatie beland, er het beste wil van maken voor zichzelf, voor de andere en voor zijn kinderen, en anders ... het boek ook niet zou kopen.

Ch. MAES

Internationaal en Europees strafrecht en mensenrechten

1. Regelgeving

– Wet van 18 juni 1998 houdende instemming met het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de Zee, gedaan te Montego Bay op 10 december 1982 en de Overeenkomst inzake de tenuitvoerlegging van deel XI van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de Zee, gedaan te Montego Bay op 10 december 1982, gedaan te New York op 28 juli 1994 (1)(2), B.S. 16 september 1999.

Tot stand gekomen na negen jaar diplomatieke onderhandelingen in het raam van de derde zeerechtconferentie UNCLOS III, is onderhavig kaderverdrag, door België ondertekend op 5 december 1984,¹ in werking getreden op 16 november 1994 (art. 308). Krachtens art. 311, al. 1 prioritair t.o.v. de Geneefse zeerechtsverdragen (29 april 1958), strekt het er in de eerste plaats toe het huidige internationaal zeerecht in al zijn aspecten – visserij, scheepvaart, milieubescherming, wetenschappelijk zeeonderzoek en beslechting van geschillen – te structureren en, inzonderheid, het statuut vast te leggen niet alleen van de oceanen, maar ook van de mariene zones waarover de Verdragspartijen hetzij volle rechts-

1. De late bekrachtiging is te wijten aan het verzet van de industrielanden in het algemeen tegen Deel XI van het Verdrag dat de exploitatie van de minerale rijkdommen in de diepzeebodem regelt, het laat te weinig ruimte voor het privé-initiatief en de institutionele regelingen waarin het voorziet blijken, daarenboven, te log en te duur. Nu de Overeenkomst m.b.t. de tenuitvoerlegging van deel XI van het Verdrag (New York, 28 juli 1994), deze kritiek heeft opgevangen, stond niets de ratificatie van het instrument door België nog in de weg (*Parl. St. Senaat* 1997-98, nr. 1-796/1, 2).

macht, hetzij beperkte rechtsmacht uitoefenen of waar zij alleen exploratie- of exploitatierechten genieten. Daarom bevat het Verdrag ook punctuele bepalingen van materieel strafrecht én van strafmachtsrecht. Tot de eerste categorie behoren de art. 101-103 die het internationaal delict 'piraterij' in volle zee en geassimileerde misdrijven omschrijven, en art. 109 dat de 'uitzendingen waarvoor geen machtiging is verleend' behandelt. Voor de opsporing en beteugeling van voormelde strafbare handelingen, van smokkel in verdovende middelen of psychotrope stoffen in volle zee (art. 108) én van slavenvervoer (art. 99), legt het Verdrag tevens een internationale samenwerkingsverplichting op. De tweede categorie voorschriften houdt verband met de strafrechtsmacht van de kuststaat voor strafbare feiten gepleegd aan boord van een vreemd schip tijdens diens vreedzame doorvaart doorheen zijn territoriale wateren (art. 27), met het statuut van de oorlogsschepen in diezelfde wateren (art. 29-30), met de strafrechtelijke immuniteit ervan in volle zee (art. 95-96) en met de strafrechtsmacht van de vlaggenstaat voor aanvaring of 'een ander voorval' i.v.m. de navigatie (art. 97).

2. Literatuur

A. WETTEKSTEN

– VERMEULEN, G., *Internat. Sr. Basisteksten Internationaal Strafrecht*, Antwerpen, Apeldoorn, Maklu Uitgevers, 1999, eerste druk, 413 p.

Verschenen in de reeks 'Wetboekpockets' en bijgewerkt tot 3 september 1999, vult deze handzame uitgave ongetwijfeld een leemte aan. Geselecteerd werden niet alleen uittreksels uit het Strafwetboek, het Wetboek van Strafvordering en het Gerechtelijk Wetboek en volwaardige, zij het punctuele, rechtshulpwetten, maar ook minder vertrouwde (inter)ministeriële omzendbrieven waarvan zowel de lokalisatie als de leesbaarheid in het Belgisch Staatsblad soms te wensen overlaten. De klemtoon ligt evenwel op de verdragsrechtelijke normering van de primaire en secundaire rechtshulp in strafzaken én van de politieke samenwerking. De groepering der teksten komt origineel over: niet de datum is relevant, wel de internationale organisatie die het initiatief nam tot de uitwerking. Deze methode maakt het mogelijk de punten van overeenkomst tussen de instrumenten, die resp. tot stand kwamen binnen de Schengen-ruimte, de Europese Unie en de Raad van Europa, gemakkelijker te onderkennen. Gezien België onder Europese druk sinds kort gedwongen wordt zijn rechts-

hulprecht in versneld tempo te actualiseren, bevat onderhavige editie terecht eveneens talrijke ondertekende, doch nog niet in werking getreden verdragen – aangeduid met een doorlopende grijze rand – waarvan de bekrachtiging binnen afzienbare tijd kan worden verwacht.

B. INTERNATIONAAL STRAFRECHT

– von HEBEL, H.A.M. e.a. (eds.), *Reflections on the International Criminal Court*, The Hague, T.M.C. Asser Press, 1999, 211 p.

Dit op het eerste gezicht bescheiden boekdeel bundelt veertien bijdragen van de hand van academici en hoge (internationale) ambtenaren, verzameld ter ere van ADRIAAN BOS naar aanleiding van diens emeritaat. Deze 'legal adviser' bij het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken nam o.m. actief deel aan de onderhandelingen die uitmondden op de goedkeuring van het Internationaal Strafgerechtshof (ICC). Het lag dan ook voor de hand aan dit rechtscollege zijn feestbundel te wijden. Het eerste deel ervan bestaat uit acht besprekingen van uiteenlopende aspecten van het ICC-Statuut. Hieronder vallen vooral op de analyses van de rechtspositie van het slachtoffer (THEO VAN BOVEN) en van de aard en modaliteiten van de rechtshulp in strafzaken die t.b.v. voormelde instelling moet worden verleend (B. SWART en G. SLUITER). De vijf papers van het tweede deel plaatsen het ICC in een ruimere internationale context en beschrijven diens verhouding o.m. tot de ad-hoc tribunaal voor ex-Joegoslavië en Ruanda (R. MAY), tot het Internationaal Gerechtshof (R. HIGGINS), tot de VN-Veiligheidsraad (F. BERMAN) en tot de NGO's (W.R. PACE).

De veelheid aan invalshoeken, zelf het gevolg van de onderscheiden functies der auteurs, draagt ongetwijfeld bij tot de originaliteit van deze bespiegelingen.

C. OORLOGSSTRAFRECHT

– KLIP, A. en SLUITER, G. (eds.), *Annotated Leading Cases of International Criminal Tribunals. Vol. 1: The international Criminal Tribunal for the former Yugoslavia 1993-1998*, Antwerpen, Groningen, Oxford, Vienna, Intersentia, Hart Verlag Österreich, 1999, 720 p.

Deze zgn. compilatie beoogt in de eerste plaats de beslissingen van het ICTY, gevallen tussen 1993 en april 1998 – periode waarin dit rechtscollege, ten gevolge van het eerder rudimentair karakter van zijn Statuut, zijn bevoegdheid nog diende af te bakenen en zijn procedu-

reregels vast te leggen – gemakkelijk toegankelijk te maken voor academici, rechtspractici en studenten.

De arresten, m.i.v. de ‘dissenting opinions’, zijn verspreid over vijf rubrieken, resp. onder de titel:

- ‘preliminaria’: uitspraken voorafgaand aan de eigenlijke procedure en zonder direct verband ermee;

- ‘procedurele aspecten’: m.b.t. bewijsgaring en ontvankelijkheid van bewijselementen;

- ‘samenwerking met nationale autoriteiten’: m.a.w. de Blaskic subpoena zaak, die ook een weerslag heeft gehad op de redactie van het ICC-Statuut;

- ‘vonnis en straftoemeting’: in de zaken Tadic en Erdemovic;

- ‘rule 61 review’: de, inmiddels weliswaar gedeeltelijk in onbruik geraakte, procedureregeling die de Procureur mogelijk maakt het bewijsmateriaal voor te leggen tegen een beschuldigde wanneer deze laatste niet in hechtenis kon worden genomen en die o.m. de aflevering toestaat van een internationaal aanhoudingsmandaat.

Het werk overtreft evenwel veruit de eenvoudige compilatie vermits elk geselecteerd jurisprudentieel uittreksel vergezeld wordt van een bondig, doch kritisch commentaar, zelf samengevat in een lijst ‘keywords’, die het bijzonder belang en/of de originaliteit ervan onderstreept.

De uitgevers nemen zich voor in het tweede deel dezelfde methode toe te passen op de, inmiddels ook overvloedig geworden, rechtspraak van het ICTR.

- SASSOLI, M. en BOUVIER, A.A., e.a., *How does law protect in war?*, Genève, International Committee of the Red Cross, 1999, 1492 p.

Deze omvangrijke compilatie van moeilijke toegankelijke, weinig gekende en soms controverse vonnissen, arresten, resoluties en persberichten over het huidige internationaal humanitair recht ontloopt zich als een uiterst originele leidraad bij het onderwijs. Hij omvat drie delen. De eerste twee bieden respectievelijk een overzicht van het internationaal humanitair recht en een selectie van gerelateerde documenten. Deze teksten worden gereproduceerd en naderhand ‘besproken’ aan de hand van uiterst kritische vragen, die meestal niet voor eenduidige antwoorden vatbaar zijn, precies om de lezer te sensibiliseren voor de complexiteit van de problematiek. Het derde deel ‘Possible Teaching Outlines’ is uiterst waardevol. Het verschaft concrete richtlijnen zowel voor de opbouw van een volwaardige cursus internationaal humanitair recht (20, 8 of 2 lessen), als voor de invoering

van punctuele elementen van deze discipline in het algemeen internationaal recht – b.v. in de hoofdstukken over de bronnen (gewoonterecht, Martens-clausule, resoluties van de Internationale Conferenties van het Rode Kruis en de Rode Halve Maan) c.q. over de staatsaansprakelijkheid (leden van de strijdkrachten als organen, schendingen van de wetten van de oorlog, verbod van represailles) – en in het internationaal strafrecht (ernstige inbreuken op de Conventies van Genève, oorlogsmisdrijven, universele bevoegdheid, ICTY en ICTR). De opleiding in de journalistiek kan zich eveneens inspireren op specifieke aanbevelingen (bescherming van slachtoffers van conflicten, activiteiten van het ICRC, rol van de media in de verslaggeving over een gewapend conflict).

- GUTMAN, R. en RIEFF, D., *Crimes of war*, New York, London, W.W. Norton & Company, 1999, 399 p.

Zoals de ondertitel ‘What the public should know’ meteen duidelijk stelt, betreft het hier een vulgarisatiewerk over oorlogsstrafrecht. Het beoogt niet alleen de wetten en gebruiken van de oorlog t.b.v. journalisten te verduidelijken, maar vooral het grote publiek te overtuigen van het bestaan, van het nut én van het algemeen dwingend karakter van deze vaak misprezen rechtspraak. De alfabetisch gerangschikte trefwoorden worden bevattelijk, zij het kernachtig, behandeld door specialisten onder wie CH. BASSIOUNI, H. FISCHER, F. KALSHOVEN en A.P.V. ROGERS. Een efficiënt systeem van kruisverwijzingen draagt bij tot een beter inzicht in de verbanden die bestaan tussen twee op het eerste gezicht uiteenlopende items als daar b.v. zijn niet-onderscheidende aanvallen en evacuatie van burgers of nog misdaden tegen de menselijkheid en aansprakelijkheid van het commando. Tot het succes van de onderneming draagt ongetwijfeld ook het overvloedige fotomateriaal bij, dat herinnert aan de menselijke ellende die al te dikwijls schuil gaat onder de soms abstracte commentaar.

D. RECHTSHULPRECHT

- DE SMET, B., *Internationale samenwerking in strafzaken tussen Angelsaksische en continentale landen*, Antwerpen-Groningen, Intersentia Rechtswetenschappen, 1999, 226 p.

Deze studie, opgebouwd uit vier hoofdstukken, is gegroeid uit een F.W.O. project (1997) dat ertoe strekte de internationale samenwerking in strafzaken tussen Angelsaksische en continentale Staten te bevorderen door die rechtsbegin-

selen te identificeren die in elk van beide rechtssystemen passen. Zij is beperkt tot een categorisatie van de bestaande 'kortsluitingen' in de kleine rechtshulp en, meer bepaald, afgestemd op het bewerken van een eerlijke strafprocedure op grond van bewijsgeving in Staten met resp. een accusatoire en een inquisitoire processtrategie.

Na boeiende beschouwingen over de talrijke oorzaken – staatkundige én rechtsculturele – van de huidige verschillen tussen beide procesvormen, spoort de auteur de hinderpalen op voor een vlotte samenwerking. Hij situeert ze zowel op het vlak van de efficiënte overdracht van bewijsmateriaal – probleem van o.m. de 'hearsay evidence' en van de 'cross-examination' –, als op dit van de rechtspositie van het individu, gevangen in strafvervolgingen met een internationale component – probleem van o.m. de dwangmiddelen, van het overwegend à-charge-onderzoek. Hij concludeert tot de noodzaak het onmiddellijkheidsbeginsel in het rechtshulpverkeer strikt te eerbiedigen en het optreden van de politie onder een strak rechterlijk toezicht te plaatsen. Ook is hij de mening toegedaan dat de Staten hun bekommernissen met soevereiniteit of openbare orde zouden moeten relativeren ten voordele van het recht op een billijk proces in hoofde van het bij de rechtshulp betrokken individu.

Deze studie biedt uiteraard een schat aan informatie aan de comparatist. Bovendien kan de practicus op het terrein er ook een aantal frustraties mee kwijt: alle procedurele eisen c.q. weigeringen van buitenlandse collega's hebben dus niet alleen tot doel hem het leven onmogelijk te maken!

– SPIELMANN, D., *Le secret bancaire et l'entraide judiciaire internationale pénale au Grand-Duché de Luxembourg*, Brussel, Larcier, Coll. 'Les dossiers du Journal des Tribunaux', 1999, 221 p.

Deze monografie is bijzonder waardevol omdat zij, benevens een degelijke bespreking van de Luxemburgse wettelijke bepalingen over het bankgeheim, ook en vooral een analyse biedt van de rechtspraak ter zake en inzicht verschaft in omzendbrieven van het O.M. waarmee de buitenlandse practicus doorgaans niet vertrouwd is.

F. THOMAS

Criminografische basisinformatie

Actieonderzoek Veiligheidsmonitor: Inventarisatie van de bestaande exploitatieprocedures en inherente knelpunten van de lokale Veiligheidsmonitoren in Vlaanderen

1. Inleiding

De Veiligheidsmonitor is een grootschalige bevolkingsenquête inzake veiligheid en politie. Meer concreet voorziet deze enquête zowel op federaal als op lokaal niveau in informatie over buurtproblemen, onveiligheidsgevoelens, slachtofferschap, politiefunctoren en preventie. In tegenstelling tot andere instrumenten en statistieken worden deze gegevens op onafhankelijke wijze verkregen, in die zin dat zij rechtstreeks afkomstig zijn van de burger zelf en dus los staan van politieke en/of gerechtelijke organisaties. De Veiligheidsmonitor vormt aldus voor zowel federale als lokale beleidsactoren een belangrijk instrument ten behoeve van het ontwikkelen, evalueren en eventueel bijsturen van een veiligheids- en politiebeleid dat gebaseerd is op de noden van de bevolking (SCHARFF, 1997).

Deze bevolkingsenquête werd door de Algemene Politiesteundienst, Afdeling Politiebeleids-ondersteuning (APSD-PBO) reeds in 1997 en in 1998 uitgevoerd, dit op verzoek van de minister van Binnenlandse Zaken. In gemeenten met een Veiligheids- en Samenlevingscontract en in gemeenten die deel uitmaken van een Interpolitiezone-pilootproject werd een federaal gefinancierde Veiligheidsmonitor afgenomen, terwijl andere gemeenten en Interpolitiezones mits eigen financiering op het project van de Veiligheidsmonitor konden opstappen. De Veiligheidsmonitor betreft een telefonische enquête. In 1998 kon in het kader van een lokale opstap evenwel tevens worden geopteerd voor een schriftelijke afname.

In 1999 werd geen nieuwe afname van de Veiligheidsmonitor georganiseerd teneinde tijd en middelen te kunnen vrijmaken voor een optimalisering van het instrument de Veiligheidsmonitor en de exploitatie ervan. In dit kader werd eind 1999 reeds een onderzoek ter verbetering van de vragenlijst en meer in het bijzonder van de Module Politiefunctoren uitgevoerd.³ Deze inhoudelijk aangepaste vragenlijst werd gedurende de maanden april en mei 2000 afgenomen.

Verder ging in november 1999 een actieonderzoek van start gericht op het bevorderen van de